

Yazılara bakınca bir noktada kendimden fazlasıyla bahsettiğimi ve bu bahsin de tekrar ettiğini, bir yere gitmediğini gördüm. Bunların da değeri var, en azından insanlara *sadece siz değil, ben de kayboldum* demeye yarıyor ama yolu gösterebilmek veya en azından buna teşebbüs edebilmek isterdim.

Bugün 14907. günüm dünyadaki, 2017 Kasım'da başlayan 14000'ler hem yazı, hem sair işler açısından hayli verimsiz geçti. 15binlerde inşallah hayatımı yarattığı sorunlarla işgal etmeye çalışan birinden kendimi korumaya çalışmak temel derdim olmaz da, hem yazı, hem yazılım, hem sair iş gücü açısından işimize bakarız.

Bu *işin* içinde de şu sorulara boyumuz yettiği ölçüde cevap aramak olsun.

İnsan nasıl yaşamalı ve yaşama biçimini hangi kaynaklara dayandırmalı?

Türkiye'de insanlar asıl mücadelenin bir *yaşama biçimi* mücadelesi olduğunu görmezden geliyorlar. Nedir yaşama biçimi mücadelesi? Gününü nasıl geçireceksin? Sabah kalkınca ne yapacak, akşam eve gidince ne yiyeceksin? İnsanlarla iletişimin hangi takvim etrafında olacak? Hangi bayramları, özel günleri kutlayacak ve bunlara nasıl bir ciddiyetle yaklaşacaksın? Hangi değerleri hayatından üstün tutacaksın ve bu değerler sana karşılığında ne verecek?

İnsanların hayattaki temel mücadelesi *benim ölümsüzlük hikayem, senin ölümsüzlük hikayen* kavgasıdır. *Benim ölümsüzlük hikayem daha değerli, çünkü şu şu değerlere dayanıyor ama seninki öyle mi?*

Bu ölümsüzlük hikayelerini hayatlarımıza nasıl yansıtacağız? Basit insanların hayatları bu ölümsüzlük hikayelerinin etrafında nasıl şekillenecek? Ölümsüzlük hikayelerinin gerçek olduğunu kendimize göstermek için, bunların etrafında ne kadar kurban vereceğiz?

Farklı yaşam biçimleri nasıl bir arada yaşar?

Önceden bunun *nasıl* kısmına kafayı takmıştım ama artık ilk sorunun *bir arada yaşamalı mı?* olduğunu görüyorum. Belki bazı durumlarda eğer taraflar yeterince kalabalıksa ve bir sınır çizilebiliyorsa, iyi ayrılmak, kötü bir *birarada yaşamaya çalışma tecrübesinden* daha iyi olur. Yaş ilerledikçe bazı meselelerin çözüleceğine dair umut da azalıyor, belki ondandır.

Bir yanda gelenek, bir yanda bilim ve teknoloji, bir yanda tarihi olarak ne kadar sağlam olduğunu bilmediğimiz hikayeler, bir yanda kişilerin çocukluktan itibaren edindikleri alışkanlıklar var. İnsanların tepeden inme hayat tarzı inkılaplarından hoşlanmadıklarını ve bu düzenlemelerin de nihayetinde *toplumsal şizofreni* meydana getirdiğini kabul edersek, farklı farklı din, mezhep, ideoloji, milliyet ve sair değerlere sahip insanların bir arada yaşaması her zaman gerekecektir. Bu nasıl olacak? Birey nerede duracak? Onu hangi açıdan koruyacak, hangi açılardan topluma uymasını bekleyeceğiz? SLoganlara ve romantik bireyciliğe kapılmadan *sadece ahireti için yaşayan* veya *sadece*

dünya zevkleri için yaşayan veya sadece milleti için yaşayan insanların kavga etmeden ve huzurla hayatlarını sürdürebilmesi nasıl mümkün olur? Mümkün olmazsa bu insanların nasıl dönüşmesini, kimin kime tabi olmasını beklersiniz?

Devletin, Teknolojinin ve Kapitalizm'in ürettiği tehlikelerle nasıl başa çıkarız?

İnsanların teknolojiye korktuğunu sanmıyorum, bunu söyleyenler bile bu korkularının altını dolduracak hayat tarzları üretme konusunda hayli beceriksiz ve tembel. Ayrıca Kapitalizm'in insanların ağzındaki *korkudan* çok daha fazla *nimet* ve *rahatlığa* sebep olduğu sürece yenilmez olduğunu düşünüyorum. Baktığımızda, konuşmak için, şikayet etmek için çok sebep ve bahane buluyoruz, bununla beraber insanların sözlerinin anlamını kavramaya başladığınızda, aslında bu şikayetin de içerikten bağımsız bir sosyal sinyal olduğunu görüyorsunuz.

Buna takılmadan, yani, Kapitalist düzeni şeytanlaştırmadan ama onun arızalarını ve yol açtığı sıkıntıları da görmezden gelmeden, insanların *doğru bildikleri şekilde* yaşamasına yardım edecek değişiklikler nasıl mümkün olur?

Teknoloji ilerledikçe robotlar hayatımızda daha çok yer edineceğine göre insanların üretim ve paylaşım faaliyetleri nasıl olmalı? Teknolojinin bizi esir almasına ses çıkaracak gibi durmadığımıza göre bu *esaret* ne şekilde yürütülürse daha iyi olur?

Devletin bizi bir arada tutmak için kullandığı araçlar daha ne kadar işe yaramaya devam eder ve nesiller değiştikçe din, milliyetçilik ve sair kavramlara itibar ne şekilde değişir? Teknolojinin, Kapitalizm'in ve ulus devletin etkileşimi nasıl gerçekleşir, bunların sonunda hangi değerler hangi organizasyonları kollamak için yaşamaya devam eder, hangi değerler kaybolur?

İslam bizim neyiz olur?

İslam'ın Türkiye'de bulunduğu tuhaf pozisyon daha ne kadar devam eder? Bir yandan ulus devlet, bir yandan *en müslüman devlet* bir yandan *tüm müslümanların hamisi* bir yandan *laik* bir yandan da içten içe artık dinden bıkmış, *din yorgunu* bir toplum olmanın sonu nedir?

İslam'ın tarihi zeminindeki boşluk belirginleştikçe topluma yansımaları nasıl gerçekleşir? Dine çamur atmakla vazifesini tamamladığını sanan hamhalat inkarcıya, *inkar etmek kolay, yerine ne koyacağız?* sorusunun daha önemli olduğunu nasıl anlatabilirsin?

İslam'ın birbuçuk binyıllık müktesebatı zulme, kalitesizliğe, ilkelliğe, boş kavgalara değil de, adalete, iyiliğe, güzelliğe, doğruluğa nasıl tahvil edilir? Kim olduğumuzu anlarken, kainattaki yerimizi anlarken ihtiyaç duyduğumuz *anlamlar manzumesine* İslam'ı da dahil ederek nasıl ulaşıyoruz?

Anlam, Bilgi ve Kıyas birbirlerinden ne şekilde neşet eder?

İnsanın bilme ve anlamlandırma faaliyetinde kıyasın (analojinin) yeri nedir? Bunun formel hale getirilmesi mümkün müdür? Formelleştirilip makinelerde kullanılması bize anlambilimin makinelere taşınması konusunda yardım eder mi?

İnsan nasıl daha iyi düşünür?

Bu mesele bir nevi *kişisel gelişim* meselesi haline geldi, benim için. İnsanların pek çok durumda sağlıklı düşünemediklerini görüyorum. Aynı *arıza* bende varsa bunu nasıl farkedirim ve düzeltirim? Yazdıklarımın daha anlamlı ve ayağı yere basan fikirler olmasını nasıl sağlarım? Düşüncelerimin anlık duygular ve önyargılardan, *değişmez* gördüğüm bedahetlerden kaynaklı kusurlar içerdiğini nasıl farkedirim ve bunların üstesinden nasıl gelirim?

Önümdeki bingünde bu gibi soruları cevaplamaya çalışmak hevesindeyim.